

Edukacja włączająca **zestawienie bibliograficzne w wyborze**

I. Wydawnictwa zwarte:

1. Apanel Danuta. *Teoria i praktyka kształcenia integracyjnego osób z niepełnosprawnością w Polsce w latach 1989-2014.* -- Wyd. 3. -- Kraków : Oficyna Wydawnicza "Impuls", 2017.
2. Brzostek-Pawłowska Jolanta, Rubin Małgorzata, Mikułowski Dariusz. *Technologie informacyjno-komunikacyjne zwiększające dostępność treści matematycznych :problemy informatyzacji matematycznej edukacji uczniów z dysfunkcją wzroku.* -- Toruń : Wydawnictwo Adam Marszałek, 2019.
3. Chrzanowska Iwona. *Nauczyciele o szansach i barierach edukacji włączającej.* -- Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN SA, © 2019.
4. *Edukacja małego dziecka : praca zbiorowa.* T. 9, *Szkoła - przemiany instytucji i jej funkcji* / pod red. Ewy Ogrodzkiej-Mazur, Urszuli Szuścik, Anny Gajdzicy. Cieszyn : Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego ; Kraków : Oficyna Wydawnicza "Impuls", 2014.
5. *Edukacja włączająca w przedszkolu i szkole* /redakcja naukowa Iwona Chrzanowska, Grzegorz Szumski. -- Dodruk wydania 2019. -- Warszawa : Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, 2020.
6. *Dydaktyka specjalna : wybrane zagadnienia* / red. nauk. Janina Wyczęsany. -- Gdańsk : Harmonia Unoversalis, 2014.
7. *Inkluzja w perspektywie pedagogiki specjalnej i pedagogiki społecznej :pytania, konteksty, dyskusje* /Grażyna Dryżałowska, Magdalena Kuleta-Hulboj, Agnieszka Naumiuk, Monika Skura, Anna Magdalena Steinhagen. -- Wydanie I. -- Warszawa : Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 2018.
8. Karaskova Vlasta. *Zabawy ruchowe : dla dzieci zdrowych i niepełnosprawnych.* -- Sopot : -- Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, 2010.
9. *Każdy uczeń jest ważny :indywidualizacja na lekcji języka polskiego* /redakcja Anna Janus-Sitarz. -- Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych "Universitas", 2017.
10. *Kierunki rozwoju pedagogiki specjalnej* / red. naukowa Katarzyna Ćwirynkało, Czesław Kosakowski, Agnieszka Żywanowska. -- Kraków : Impuls, 2013.
11. Kupisiewicz, Małgorzata. *Słownik pedagogiki specjalnej.* -- Wyd. 1, dodr.1. -- Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2014.

12. Mitchell David. *Sprawdzone metody w edukacji specjalnej i włączającej : strategie nauczania poparte badaniami* . -- Gdańsk : Harmonia Universalis, 2016.
13. Skotnicka Beata. *Przygotowanie szkoły wiejskiej do edukacji inkluzyjnej :na przykładzie szkół powiatu bydgoskiego*. -- Bydgoszcz : [Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego], 2019.
14. *Szkoła w sytuacji trudnej :zdążyć z pomocą* /redakcja naukowa Beata Szurowska. -- Wydanie pierwsze. -- Warszawa : Difin, 2020.
15. *Teoria i praktyka oddziaływań profilaktyczno-wspierających rozwój osób z niepełnosprawnościami*. T. 2 / pod red. Jolanty Baran, Grażyny Guni. -- Kraków : Oficyna Wydawnicza "Impuls", 2013.
16. Thompson, Jenny. *Specjalne potrzeby edukacyjne : wskazówki dla nauczycieli*. -- Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, cop. 2013.
17. Tomkiewicz-Bętkowska, Aleksandra. *ABC pedagoga specjalnego : poradnik dla nauczycieli ze specjalnym przygotowaniem pedagogicznym pracujących z dziećmi niepełnosprawnymi, dla studentów kierunków pedagogicznych oraz dla osób zainteresowanych kształceniem integracyjnym*. -- Wyd. 2. -- Kraków : Oficyna Wydawnicza "Impuls", 2008.
18. *Wczesna interwencja i wspomaganie rozwoju małego dziecka* / pod red. nauk. Beaty Cytowskiej i Barbary Winczury. -- Wyd. 5. -- Kraków : Oficyna Wydawnicza Impuls, 2014.
19. *Współczesna przestrzeń edukacyjna : geneza, przemiany, nowe znaczenia*. T. 1 / pod red. nauk. Wiktora Żłobickiego. -- Kraków : Oficyna Wydawnicza Impuls, 2013.

II. Artykuły z czasopism

1. Ćwirynkało Katarzyna. Dlaczego edukacja włączająca nie zawsze jest najlepszym rozwiązaniem? // *Głos Pedagogiczny* . - 2015, nr 72, s. 4-7.
2. Drachal Halina. *Włączanie totalne* // *Głos Nauczycielski*. - 2021, nr 7/8, s. 10. Projekt nowego modelu kształcenia osób z niepełnosprawnościami.
3. Dropińska Dagna. Nazar Matylda. *Dziecko inne w szkole - wyzwanie czy zagrożenie?* // *Remedium*. - 2021, nr 7/8, s. 50-53.
Poruszono problem ucznia "innego" w szkole skupiając się na uczniach przewlekle chorych, niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie, cudzoziemcach i uczniach zdolnych. Omówiono koncepcję edukacji włączającej, zasoby szkolne niezbędne do jej realizacji oraz zagrożenia z nią związane.
4. Firkowska-Mankiewicz. Edukacja włączająca wyzwaniem dla polskiej szkoły // *Szkoła Specjalna*. - 2004, nr 1, s. 19-26.

5. Franków Łukasz. *Ocena efektywnego wsparcia udzielanego w ramach edukacji włączającej* // Głos Pedagogiczny. - 2023, nr [1] (138), s. 25-28.
Zaprezentowano założenia diagnozy funkcjonalnej i poszczególne jej etapy w konstruowaniu modelu oceny efektywności edukacji włączającej.
6. Gajdzica Zenon. *Dokształcanie szkół ogólnodostępnych pracujących z uczniem z lekką niepełnosprawnością intelektualną - perspektywa dwóch ostatnich dekad* // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. - 2022, nr 5, s. 17-26.
Stan edukacji włączającej w Polsce. Deklaracje nauczycieli dotyczące ich dokształcania w zakresie pedagogiki specjalnej. Badania i konkluzje
7. Garstka Tomasz. *U – Uczestnictwo* // Głos Nauczycielski. - 2021, nr 42, s. 16.
Edukacja przez uczestnictwo (edukacja włączająca).
8. Gawlik Karolina. *Syrenie siostry : bajka o tolerancji* // Bliżej Przedszkola . - 2017, nr 2, s. 20-21.
9. Gołubiew-Konieczna Monika. *Jak przygotować środowisko szkolne i klasowe do pracy ze zróżnicowanym zespołem uczniów?* // Głos Pedagogiczny. - 2022, nr [7] (135), s. 23-27.
Przedstawiono rekomendacje dotyczące zarządzania różnorodnością w szkole i w klasie.
10. Jankowska-Robak Ewelina. *Jak pracować ze zróżnicowaną grupą w przedszkolu? - nowe trendy w edukacji* // Wychowanie w Przedszkolu. - 2022, nr 7, s. 6-9.
Edukacja włączająca - rola nauczyciela, rodziców i środowiska.
11. Leśniewska Katarzyna. *Rola rodziców* // Dyrektor Szkoły . - 2014, nr 4: Niezbednik Dyrektora, s. 74-76.
12. Łoskot Małgorzata. *Edukacja włączająca, czyli inkluzja w edukacji* // Głos Pedagogiczny . - 2015, nr 72, s. 4-7.
13. Nowicka Małgorzata. *Wykorzystanie nowych technologii w edukacji włączającej* // Głos Pedagogiczny. - 2022, nr [8] (136), s. 50-54.
Podano możliwości zastosowania nowych technologii, np. gotowych aplikacji, w edukacji włączającej.
14. Ohia-Nowak Margaret Amaka. *Jak uczyć komunikacji inkluzywnej w grupie zróżnicowanej narodowościowo i religijnie?* // Wychowanie w Przedszkolu. - 2022, nr 9, s. 13-17.
Wskazówki dla nauczycieli dotyczące komunikacji inkluzywnej.
15. Podgórska-Jachnik Dorota. *Polski system oświaty a edukacja włączająca - bilans otwarcia 2020 w świetle raportu badawczego Ośrodka Rozwoju Edukacji* // Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze. - 2022, nr 5, s. 5-16.
Raport "Edukacja włączająca w Polsce" - kontekst powstania, struktura, założenia, wnioski wraz z rekomendacjami.
16. Prus Małgorzata. *Wykorzystanie technik mediacyjnych jako narzędzi wspierających w pracy z uczniami z doświadczeniem uchodźstwa i w rozwiązywaniu konfliktów* // Głos Pedagogiczny. - 2022, nr [4] (132), s. 30-33.
Opisano przydatność mediacji międzykulturowej we wspieraniu włączania uczniów z doświadczeniem uchodźstwa do nowej dla nich społeczności szkolnej oraz w rozwiązywaniu szkolnych konfliktów.

17. Sobczyk Justyna. *Teatr oznacza rozmowę*. Rozm. przepr. Monika Pilch // *Remedium*. - 2021, nr 4, s. 7-9.
Rozmowa z twórczynią warszawskiego Teatru 21, pracującą także na rzecz Centrum Sztuki Włączającej, na temat teatroterapii i działań Centrum na rzecz osób niepełnosprawnych.
18. Rękosiewicz Małgorzata. *Edukacja osób z niepełnosprawnością intelektualną poza granicami Polski* // *Remedium*. - 2013, nr 10, s. 22-23.
19. Szelewa Stanisław. *Edukacja dla wszystkich* // *Dyrektor Szkoły*. - 2021, nr 12, s. 14-15.
20. Wnęk Marcelina. *Ocena zróżnicowanych potrzeb uczniów z wykorzystaniem metody pozytywnej diagnozy* // *Głos Pedagogiczny*. - 2022, nr [6] (134), s. 38-41.
Prezentacja narzędzi do diagnozy profilu inteligencji i stylów uczenia się, które pomogą nauczycielowi na dobór odpowiednich metod nauczania, dostosowanych do potrzeb uczniów.
21. Zaorska Marzenna. *Współpraca nauczycieli oraz nauczycieli specjalistów w kontekście efektywności w edukacji włączającej uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi* // *Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze*. - 2022, nr 5 s. 66-76.
Opinia nauczycieli na temat współpracy zespołów nauczycieli pracujących z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi - kształcącymi się w systemie edukacji włączającej. Badania.

Artykuły cyfrowe

1. Antonik Aleksandra. *Edukacja włączająca - porównanie sytuacji w Polsce i wybranych krajach europejskich* // *Studia Edukacyjne*. - 2016, nr 39, s. [291]-305.
2. Barłóg Krystyna. *Postawy rodziców dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi wobec niepełnosprawności i inkluzji [Attitudes of parents of children with special educational needs towards disability and inclusive education]* // *Niepełnosprawność i Rehabilitacja*. - 2022, nr 1, s. 22-32.
W artykule zaprezentowano wyniki badań dotyczących postaw rodziców dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi wobec niepełnosprawności i inkluzji. To również próba diagnozy, jak rodzice oceniają gotowość przedszkoli do inkluzji oraz wsparcia ich dzieci ze strony przedszkolnych nauczycieli. W badaniach wykorzystano metodę sondażu diagnostycznego, w tym kwestionariusz wywiadu Sękowskiego, ankietę w opracowaniu własnym i Diferencjał Semantyczny Osgooda.
3. Chrzanowska Iwona. *Edukacja włączająca na etapie przedszkolnym w Polsce - fakty i refleksje dla przyszłych działań* // *Studia Edukacyjne*. - 2015, nr 37, s. [33]-46.
4. Ciechomska Marta, Łojko Majka. *Dostępność w kulturze : perspektywa uczestnicząca [Accessibility in culture : a participatory perspective]* // *Niepełnosprawność i Rehabilitacja*. - 2022, nr 2, s. 18-32.
W artykule podjęto próbę zdefiniowania dostępności poprzez narracje autorek doświadczających dostępności bądź jej braku, omówiono wyniki badań. W badaniach zastosowano metodologię współuczestniczących badań w działaniu. W pracach badawczych wzięli udział studenci i pracownicy Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie.
5. Ćwirynkało Katarzyna, Włodarczyk-Dudka Monika, Arciszewska Aleksandra. *Zadowolenie rodziców ze wsparcia udzielanego w szkołach dzieciom z niepełnosprawnością* // *Wychowanie na co Dzień*. - 2015, nr 3, s. 47-55.

6. Drożdż Justyna. *Edukacja inkluzyjna studentów szkół wyższych w Wielkiej Brytanii w świetle obowiązujących przepisów prawa [Inclusive education of UK university students in the light of current legislation]* // *Niepełnosprawność i Rehabilitacja*. - 2022, nr 1, s. 33-47.
W artykule opisano sytuację studentów z niepełnosprawnościami i trudnościami w nauce, studiujących w Wielkiej Brytanii. Przedstawione zostały akty prawne regulujące dostęp do edukacji studentów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz ochronę przed dyskryminacją. Omówiono także wsparcie finansowe i pozafinansowe dla studentów z niepełnosprawnościami. Pokazano przykłady dobrych zmian, jakie uczelnie poczyniły, aby dostosować się do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
7. Dycht Marzena. *Edukacja włączająca uczniów z dysfunkcją w Polsce* // *Niepełnosprawność i Rehabilitacja*. - 2015, nr 2, s. [34]-49.
8. Głódkowska Joanna. *Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi - integracja edukacyjna procesem złożonym i trudnym* // *Szkoła Specjalna*. - 2013, nr 1, s. 5-16.
9. Goetz Magdalena. *Ten obcy* // *Sygnał*. - 2016, nr 3, s. 7-10.
10. Grabowski Mariusz. *Edukacja włączająca* // *Wychowawca*. - 2015, nr 3, s. 10-11.
11. Jedynak-Wypych Anna. *Wykorzystanie materiałów wizualnych podczas lekcji języka angielskiego z uczniami z zespołem Aspergera* // *Języki Obce w Szkole*. - 2021, nr 3, s. 99-103.
Wyjaśniono podstawowe pojęcia związane z zespołem Aspergera i edukacją włączającą. Podano przykładowe techniki pracy z dzieckiem z zespołem Aspergera na lekcjach języka angielskiego.
12. Konewska Małgorzata. *Nie bójmy się niepełnosprawności: rozm. przepr. Daria Poniedziałek, Klaudia Elert* // *Głos Pedagogiczny*. - 2014, nr 59, s. 10-13.
13. Kostka-Szymańska, Małgorzata. Kuśpit, Małgorzata. *Edukacja włączająca w kształceniu dzieci z problemami rozwojowymi [Inclusive education in educating children with developmental problems]* // *Pedagogika Społeczna*. - 2021 nr 1/2, s. 251-[258].
W artykule przedstawiono istotę i podstawy teoretyczne edukacji włączającej (inkluzyjnej), trudności z jej wdrożeniem oraz korzyści płynące z zastosowania tego rodzaju oddziaływań w placówkach oświatowo-wychowawczych.
14. Leśniak Joanna Maria. *Jak mnie widzą, tak mnie piszą... : o postrzeganiu osób z niepełnosprawnością intelektualną [Fine feathers make fine birds... : about the perception of people with intellectual disabilities]* // *Niepełnosprawność i Rehabilitacja*. - 2022, nr 1, s. 61-71.
Autorka zwraca uwagę na potrzebę wczesnej integracji osób pełnosprawnych, z niepełnosprawnymi, przewlekle chorymi i tymi wszystkimi, których wzajemne kontakty wynikają z naturalnych warunków społecznych. Doświadczenie w kontaktach z „innością” wszelkiego rodzaju, rzetelna wiedza na temat niepełnosprawności i chorób oraz otwartość na ludzi pozwalają łatwiej zrozumieć potrzeby osób z niepełnosprawnościami, pozbyć się na ich temat stereotypów, społecznego dystansu czy niezrozumienia.
15. Leśniewska Katarzyna. *Edukacja włączająca po gruzińsku* // *Trendy (czasopismo elektroniczne)*. - 2014, nr 3/4, s. 65-70.

16. Leśniewska Katarzyna. *Praca z rodzicami // Trendy (czasopismo elektroniczne)* . - 2014, nr 3/4, s. 65-70.
17. Leśniewska Katarzyna. *Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka // Dyrektor Szkoły* . - 2014, nr 4 : Niezbędnik Dyrektora, s. 80-83.
18. Leśniewska Katarzyna. *Włączanie wyzwaniem dla szkoły // Dyrektor Szkoły* . - 2014, nr 4 : Niezbędnik Dyrektora, s. 70-73.
19. Lew-Koralewicz Aneta. *Edukacja włączająca w narracjach uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu // Niepełnosprawność i Rehabilitacja* . - 2022, nr 1, s. 98-111.
W artykule omówiono wyniki badań bazujących na paradygmacie interpretatywnym. Ich celem było uzyskanie odpowiedzi na pytanie o to, jak sami uczniowie z ASD postrzegają proces edukacji inkluzyjnej. Badania realizowano, opierając się na strategii jakościowej z wykorzystaniem wywiadu skoncentrowanego na problemie. Materiał badawczy uzyskany podczas wywiadów z dziesięcioma uczniami z ASD poddano interpretacyjnej analizie fenomenologicznej.
20. Łaba-Hornecka Agnieszka. *Drama w pracy z dziećmi z zaburzeniami ze spektrum autyzmu (z badań nad rozwijaniem ich zachowań społecznych) [Using drama in working with children with autism spectrum disorders (from studies on the development of their social behavior)] // Niepełnosprawność i Rehabilitacja* . - 2022, nr 1, s. 112-125.
W artykule zaprezentowano badania, których celem było określenie efektywności zajęć z wykorzystaniem dramy jako sposobu na kształtowanie i wzmacnianie zachowań społecznych dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. W badaniach udział wzięło 82 uczniów klas III–V szkoły podstawowej, w wieku 9–11 lat. Po 7 miesiącach, podczas których przeprowadzono 28 sesji wykorzystujących dramę, stwierdzono, że wartości jednych kategorii zachowań społecznych znalazły się na poziomie istotnym statystycznie, a innych na poziomie różnicy zbliżonej do istotności statystycznej.
21. Łoskot Małgorzata. *Tacy sami, a ściana między nami... // Głos Pedagogiczny* . - 2012, nr 43, s. 16-18.
22. Marcinkowska Barbara. *Nauczyciel wszystkich uczniów // Meritum* . - 2009, nr 2, s. 36-38.
23. Mądrowska Wiesława. *Edukacja włączająca // Doradca Dyrektora Przedszkola* . - 2011, nr 26, s. 42-44.
24. Muszyńska Barbara. *Dualne kształcenie językowe : propozycja organizacji nauczania dwujęzycznego włączającego uczniów-migrantów // Języki Obce w Szkole* . - 2022, nr 3, s. 55-62.
Przedstawiono ideę dualnego kształcenia językowego na przykładzie programów realizowanych w Teksasie w Stanach Zjednoczonych.
25. Nijakowska Joanna. *Inkluzja: obecność, uczestnictwo, dostępność // Języki Obce w Szkole* . - 2022, nr 4, s. 9-15.
Bariery i wyzwania dla edukacji włączającej w kształceniu językowym uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
26. Pater Barbara. *Jak wspierać dzieci z trudnościami w uczeniu się na lekcjach angielskiego // Języki Obce w Szkole* . -2020, nr 3, s. 77-84.

27. Pietrzyk Karol. *Co jest nie tak z edukacją inkluzyjną? : uwagi nauczyciela – ojca dziecka z niepełnosprawnością // Refleksje.* - 2022, nr 5, s. 58-64.
Na początku pracy z dzieckiem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi nauczyciele i terapeuci zapoznają się z przygotowaniem przez właściwe centrum psychologiczno-pedagogiczne orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, które jest wydawane na dany etap edukacyjny, czyli raz na kilka lat. Jest to dokument stanowiący punkt wyjścia do pracy z dzieckiem.
28. Pulwarska Violetta. *Edukacja włączająca - wyzwanie dla polskiej szkoły? // Meritum .* - 2009, nr 2, s. 2-4.
29. Sibielski Krzysztof. *Edukacja włączająca : nowy kierunek w polskiej edukacji // Przegląd Edukacyjny .* - 2011, [nr] 2, s. 2-3.
30. Stec Jacek. *Edukacja włączająca : na czym polega i jak ją zorganizować? // Doradca Dyrektora Szkoły .* - 2014, nr 40, s. 52-54.
31. Szadkowska Joanna. *Niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym i znacznym - doświadczenia praktyczne w szkole ogólnodostępnej // Meritum .* - 2012, nr 3.
32. Szumski Grzegorz. *Edukacja włączająca - niedokończony projekt // Ruch Pedagogiczny .* - 2014, [nr] 4, s. 127-[139].
33. Wrona Joanna. *Wylączeni z izolacji // EduFakty - Uczę Nowocześnie .* - 2014, nr 28, s. 3-6.
34. Zacharuk Tamara. *Edukacja włączająca szansą dla wszystkich uczniów // Meritum .* - 2011, nr 1, s. 2-7.

Aktualizacja: 2022/2023